

2013

2014

Iben Margrete Thomsen: 'Essentaksterfte, *don't panic*'

Nederland staat pas aan het begin van de uitbraak van essentaksterfte

De Friese Iepenwacht organiseerde op 19 februari in Drachten een kennissymposium voor beheerders van de deelnemende gemeentes over essentaksterfte. De belangrijkste spreker tijdens dit symposium was Iben Margrete Thomsen. Haar visie op essentaksterfte was tweeledig. Enerzijds: '*Don't panic*' en begin niet te snel met kappen', anderzijds '*You ain't seen nothing yet*'. Nederland staat pas aan het begin van de uitbraak, en zeker in de bossen zal het waarschijnlijk nog veel erger worden.

Auteur: Hein van Iersel

Gered op het laatste moment

Iben Margrete Thomsen liet twee foto's zien van een veterane es bij het kerkje van Stubberup in Denemarken, die op het laatste moment op haar aandringen is gered. De es lijdt aan essentaksterfte, maar zal daar zeker niet heel snel aan onder doorgaan. Op de foto uit 2014 ziet de boom er zelfs vitaler uit als uit 2013.

(foto: Anne Kathrine Skifter)

Aanleiding voor de bijeenkomst was een constatering van Gauke Dam, projectleider van de Friese lepenwacht. Dam zag bij veel beheerders een drang om in actie te komen. In een aantal gevallen betekende dit kappen waar dat in zijn visie niet nodig zou zijn. Een wetenschappelijke basis daarvoor ontbrak echter, omdat er in Nederland nog weinig ervaring is met essentaksterfte. Iben Margrete Thomsen van het Deense instituut voor geowetenschappen en natuurbeheer, dat een onderdeel is van de universiteit van Kopenhagen, heeft die wetenschappelijke kennis wel, omdat Denemarken veel meer ervaring heeft met de ziekte.

Haar visie is dat het beleid ten aanzien van essentaksterfte voor bossen principieel anders is dan voor stadsbomen. Bij essentaksterfte in bossen

moet de beheerder zo snel mogelijk kappen, omdat anders de waarde van de opstand totaal zal verdampen. De schimmel groeit in het hout en dit doet dit verkleuren. Het hout is dan alleen nog geschikt als brandhout. In de stedelijke omgeving is dat minder van belang. Zolang een volwassen boom nog veilig is, hoeft deze niet gekapt te worden en zal ook niet snel sterven. Een ander essentieel verschil tussen bossen en de stedelijke omgeving is dat essen in het bos onder een veel hogere infectiedruk staan. De schimmel overwintert in het afgevallen essenblad op de bosbodem en zorgt ieder jaar voor nieuwe aantasting. In de stad is dat veel minder het geval. Ook daar zal de boom opnieuw besmet worden omdat de schimmel zich ook door de lucht kan verspreiden, maar dat zal veel minder zijn. En verder zijn de condities voor sporenvorming in de veel drogere en warmere stad veel minder gunstig dan op een vochtige bosgrond.

Een vochtige warme zomer zorgt voor veel sporenzetting en dus voor veel ziektedruk in het volgende jaar

Op en naar

Onderzoeker Iben Margrete Thomsen liet een

aantal Deense voorbeelden zien van gevallen waarbij de conditie van aangetaste essen in de stad zelfs tijdelijk verbeterde. De hevigheid van de ziekte hangt samen met het weer in het voorafgaande jaar. Een vochtige warme zomer zorgt voor veel sporenzetting, en dus voor veel ziektedruk in het volgende jaar. Als beheerder kun je wel direct gaan kappen, maar daar is op zich geen noodzaak voor.

Tijdens de bijeenkomst vertelde Margrete Thomsen ook over de laatste stand van de wetenschap. De pathogene schimmel die bekend stond onder de naam *Chalara fraxinea* is omgedoopt in *Hymenoscyphus fraxineus*. Ook over de oorzaak van de ziekte is inmiddels het nodige bekend. Op onze inheemse essen kwam altijd al het essenvlieskelkje voor. Dit schimmeltje hoort onlosmakelijk bij onze inheemse essen, zoals *Fraxinus excelsior*. De normale cyclus van deze schimmel bestaat eruit dat het schimmeltje overwintert in de humuslaag op de bosbodem. In de zomer vindt dan sporenzetting plaats en nestelt de schimmel zich in het blad en de bladsteeltjes van de aanwezige essen. In de herfst valt het blad af en begint de cyclus opnieuw. De schimmel groeit echter niet in de takken van de boom en de boom heeft er geen last. Wat nu in West-Europa gebeurd is, is dat ons inheemse essenvlieskelkje (*Hymenoscyphus albidus*) verdrongen is door het essenvlieskelkje dat bij de Chinese es hoort (*Fraxinus mandshurica*). Deze voor de *Fraxinus excelsior* pathogene schimmel *Hymenoscyphus fraxineus* is niet zo goed ingesteld op onze inheemse es; het groeit wel in de takken, en zelfs in de stam van de boom, en zorgt daar voor de bekende verschijnselen van essentaksterfte. Essentaksterfte is dus volgens de Deense onderzoeker het gevolg van een mismatch tussen een schimmel en zijn waardplant.

Iben Margrete Thompson

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5119